

ARZU ABBASOVA*

HÜSEYN İBRAHİMOVUN ƏSƏRLƏRİNİN DİLİNİN BƏZİ LEKSİK XÜSUSİYYƏTLƏRİ

Naxçıvanda yaşayıb, bədii yaradıcılıqla məşğul olan Xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimov öz əsərlərində Azərbaycan dilinin zəngin söz xəzinəsindən bacarıqla istifadə etmişdir. Yazıçı əsərlərinin dilində dialektizmlərə, köhnəlmiş sözlərə, vulqarizmlərə, müxtəlif sahələrə aid terminlərə, təqlidi və kalumbur sözlərə yeri gəldikcə müraciət etmiş və bu sözlərlə müəyyən üslubi çalarlıqlar yarada bilmişdir. Bu məqalədə Hüseyn İbrahimovun əsərlərinin bəzi leksik xüsusiyyətlərindən bəhs edilir. Yazıçı öz əsərlərində bu söz qruplarından ustalıqla istifadə etməklə, onlardan milli kolorit yaradan bədii vasitə kimi fikri daha təsirli edir. Hüseyn İbrahimov əsərlərində işlətdiyi bu söz qrupları rəngarəng üslubi keyfiyyətlərə malikdir. Müəllif əsərlərində bu sözlərdən məqsədəuyğun, həm də yerli-yerində istifadə etmişdir. Hüseyn İbrahimov vulqarizmlərdən adətən tipik şərait, mühit yaratmaq üçün məharətlə istifadə etmişdir. Onun əsərlərində, demək olar ki, müəllif dilində vulqar söz və ifadələrə rast gəlmirik. Vulqarizmlər, əsasən, dialoq nitqinin tərkib elementlərindən olduğundan yazıçı nəsr əsərlərinin dilində onlardan az da olsa istifadə etmişdir. Hüseyn İbrahimovun əsərlərində terminlər də geniş şəkildə işlənərkəndir. Göründüyü kimi yazıçı terminlərdən müxtəlif məqamlarda istifadə edərək özünəməxsus üslubi çalarlıqlar yaratmışdır. Yazıçı fikri müxtəlif emosional axarlara salıb gəzdirmək üçün əsərlərində dilimizin leksikasına daxil olan təqlidi sözlərə – yamsılamalara da müraciət edir. Qeyri-iradi işlənən bu dil faktlarından bir qismi dilxarici hadisələrlə linqvistik hadisələr arasında orta mövqə tuturlar. İnsanın müəyyən hərəkətləri zamanı çıxardığı səslər fonetik səciyyə daşımır, bunlar hələ üzvlənmiş olan sinkretik səslərdir. Hüseyn İbrahimovun istifadə etdiyi təqlidi sözlərdəki səslərin alliterasiyası obraz nitqində sanki melodiya yaradır. Bütün bunlar göstərir ki, yazıçı Azərbaycan dilinin leksik zənginliyindən qidalanaraq orijinal bədii əsərlər yaratmış, istifadə etdiyi sözlərin dəyərini artıraraq, ona xüsusi dəyər vermişdir. Göründüyü kimi Hüseyn İbrahimovun əsərlərinin dili bütün keyfiyyətləri ilə müasir epik janrın tələblərinə tam cavab verir.

Açar sözlər: leksik, termin, köhnəlmiş sözlər, vulqarizm, təqlidi sözlər, üslub, yazıçı

Giriş

Xalq yazıçısı Hüseyn İbrahimov öz əsərlərinin dilində dialektizmlərə, köhnəlmiş sözlərə, vulqarizmlərə, müxtəlif sahələrə aid terminlərə, təqlidi və kalumbur sözlərə yeri gəldikcə müraciət etmiş və bu sözlərlə müəyyən üslubi çalarlıqlar yarada bilmişdir.

Yazıçı öz əsərlərində bu söz qruplarından ustalıqla istifadə etməklə, onlardan milli kolorit yaradan bədii vasitə kimi fikri daha təsirli edir. Hüseyn İbrahimov əsərlərində işlətdiyi bu söz qrupları rəngarəng üslubi keyfiyyətlərə malikdir. Müəllif əsərlərində bu sözlərdən məqsədəuyğun, həm də yerli-yerində istifadə etmişdir.

Əsas təhlil

Bədii əsərlərdə, o cümlədən Hüseyn İbrahimovun əsərlərində köhnəlmiş sözlərdən yeri gəldikcə istifadə edilir. Bu sözlər müəyyən üslubi imkanlara malikdir. Bədii əsərlərdə köhnəlmiş sözlərə müəyyən hallarda müraciət olunur. H.Ə.Həsənov bunun aşağıdakı səbəblərini göstərir: «1) Yazıçı keçmiş həyatın müəyyən bir tarixi dövrünü və o dövrdə yaşamış bu və ya digər surəti, tipin dil xüsusiyyətlərini, real tarixi hadisənin və keçmiş günün təsvirini, dövrün koloritini daha canlı, real vermək məqsədilə arxaik sözlərdən istifadə edir; 2) Yazıçı təntənəli üslub, həyəcanlı nitq yaratmaq, poeziyada şeirə təmtəraqlıq və yüksək poetiklik vermək məqsədi ilə köhnəlmiş sözlərə müraciət edir; 3) Yazıçılar əsərlərində köhnəlmiş sözlərdən istehza, satira, yumor yaradan vasitə kimi də istifadə edirlər; 4) Qəhrəmanın xarakterini və ictimai səciyyəsinə yaratmaq məqsədi ilə köhnəlmiş sözlərdən istifadə edilir» (6, səh.58).

Bu gün yazıb – yaradan söz sənətkarlarımız köhnəlmiş sözlərə qarşı da biganə qalmırlar. Bədii əsərlərdə yeri gəldikcə bu sözlərdən istifadə edirlər. «Müasir dilimizin leksikasında baş vermiş dəyişikliyin bir qolunu sözlərin köhnəlməsi, onların ifadə dairəsinin daralması və nəhayət, fəaliyyətdən düşməsi, dildən çıxması təşkil edir». Şübhəsiz, belə sözlər birdəfəlik unudulmur, ədəbi

– bədii əsərlərin dilində yenidən canlandırılır. H.İbrahimovun əsərlərində köhnəlmiş sözlərə müraciət etməkdə məqsədi nitqin ifadəlilik imkanlarını artırmaq, zənginləşdirmək, müəyyən bir dövrün tarixi koloritini saxlamaq olmuşdur. Onun əsərlərində müşahidə edilən mənaca köhnəlmə alınma sözlərlə bağlıdır. Zövcə, imarət, aşiq, məşuq, yaşmanmaq, qın, qatır, hambal, qaplamaq, cəllad, həb, məst, ləngər, tartüf, aşiq, kəl və s. kimi köhnəlmiş sözlər yazıçının əsərlərinin dilində geniş şəkildə işlənməkdədir. Məsələn:

Əyünlərində *zireh* geyim, başlarında *məxfərin*, əllərində *nizə* gəzdirən gözətçi əsgərlər sarayın qala darvazasının sağ-sol *səhəngində* durub qaldılar; *Təbillər* və *gərənaylar* susdu; *Vəzir* axşam sarayda Şəmsəddin Eldəgizdən sonra kimin varis olması məsələsi müzakirə olunanda dediyi sözlərdən bəzilərini təkrar etməyə başladı; Bu vaxt saray elanlarını yayan *qulamların* kobud səsləri küçələri ağzına aldı; *Qullar* tapşırığı icra edib bir- birini itələyə-itələyə növbəyə düzüldülər; *Tez kəcavəyə* tərəf qaçdı; *Cavan sarban* nərin ovsarını çəkdi; Dəyirmanın boğazına ölü sal, *novdandan* diri çıxsın; *Dabbaxanada* gönünə bələddir; *Nimçəni* otağın baş tərəfindəki dəyirmi *mizin* üstünə qoydu; Natiq ibn Mübarək özü də *kətilə* əyləşəndən sonra rəisə irad tutdu; Cəmil *kəcavədən* enen qızlara dedi: “Xanımlar xoş gəlib, səfa gətiriblər”; - Mən *cariyəyəm*...adım Zəhradı; Əcəmi həmişə səliqəli geyinirdi, gödək çuxa tikdirər, ətəklərinə gözəl naxışlı *kəbə* işlədərdi. Ağ parçadan əmmamə geyərdi; Əcəmi onun üçün bizdən neçə il əvvəlki *dulusçuya* çevrildi; Elə bil *diringə* oynayırdın; - Hə bacoğlu, günün yarısı hələ keçməyib iki *ayaq* gəlib qayıtmışam, bu da üçüncü *ayaqdır*; Nəsirzadə hər gün evdən çıxarkən birinci dəfə suyun *təqsim* olunması ilə maraqlanır...; Nəsirzadə ayağa qalxdı, onları *astanada* qarşıladı, salamladı, əl verib görüşdü; Hətta keçmişdə *kəndxudanın* həyətinə axıb gedən kəhrizin suyunu həyətinə gətirdi; Saqqalı *Qlava* Mahmudun saqqalına oxşayan keçimizi sağmışdı; Atalar deyib, *quşqun* olub quyruq altına keçincə, *yüyan* ol başa keç; Necə deyərlər, *cikimizə* də bələd olaq, *bikimizə* də; Bunun babasına *cərçi* Qasım deyərdilər. (11, səh.110-115)

Hüseyn İbrahimovun əsərlərinin dilində işlənən köhnəlmiş sözlər keçmişdə işlədilən vəzifə (vəzir, qulam, qul, sarban, cariyyə, qlava, kəndxuda, çərçi), geyim (çuxa, əmmamə), silah və müharibə dövründə işlədilən alətlər (*zireh*, *məxfərin*, *nizə*, *qılnc*, *təbil*, *gərənay*), ölçü- məsafə (*ayaq*), əşya (*kecavə*, *navdan*, *miz*, *kətil*) adlarıdır. Yazıçının dilində *diringə*, *təqsim*, *qullab*, *cik-bik*, *quşqun*, *yüyan*, *dabbaxana*, *dulusçu* kimi müxtəlif semantik mənaya malik sözlər də işlənməmişdir ki, bu sözlər müxtəlif üslubi vəziyyət yaratmaq məqsədi ilə əsərlərə daxil edilmişdir.

Yazıçının əsərlərinin dilində vaxtilə neologizm hesab etdiyimiz sözlər sovet quruluşu çökəndən sonra köhnəlmişdir. Məsələn: *komsomol*, *kommunist*, *pioner*, *proletar*, *leninizm*, *marksizm*, *milis*, *partbilet*, *icrakom* və s. Afad Qurbanov doğru olaraq yazır ki, köhnəlmiş hər bir söz dilin bu günkü vəziyyəti ilə yoxlanılır, onun nə dərəcədə işlənilib – işlənmədiyini aydınlaşdır. (9, səh. 170)

Hüseyn İbrahimovun əsərlərində vulqarizmlərdən də müəyyən şəraitdə istifadə olunmuşdur.

Vulqarizmlər də bədii dildə müəyyən zərurət və tələb əsasında işlənilir. «Vulqar sözlərin bədii əsərlərdə işlədilməsi obrazın daxili aləmini açmağa, mənfi xüsusiyyətlərini səciyyələndirməyə, fərdiləşdirməyə, onun mədəni keyfiyyətini təyin etməyə kömək edir». Bədii əsərlərdə vulqar sözlərin əsas üslubi vəzifələri surətin nitqini fərdiləşdirməyə, onun aləmini açmağa, mədəni keyfiyyətini müəyyənləşdirməyə kömək etməkdən ibarətdir. Obrazı bir insan kimi hərtərəfli təsvir etmək, onun ictimai həyatda, məişətdə mövqeyini dəqiq göstərmək və aydınlaşdırmaq, digər obrazlara, müxtəlif hadisələrə münasibətini təbii və həyati şəkildə əks etdirmək üçün böyük və kiçikliyəndən asılı olmayaraq, sənətkarlar vulqarizmlərə müraciət etməli olmuşlar.

Bədii əsərlər kütləvi olduğu üçün vulqar sözlərin burada verilməsini müsbət hadisə kimi qarşılamaq olmaz. Çünki bu sözlər oxucuya pis təsir göstərə bilər. Ona görə də bədii əsərləri yazan müəlliflər vulqar sözlərə qarşı ehtiyatlı olmalıdır və onlara məsuliyyətlə yanaşmalıdırlar.

Yazıçı vulqarizmlərdən adətən tipik şərait, mühit yaratmaq üçün məharətlə istifadə etmişdir. Onun əsərlərində, demək olar ki, müəllif dilində vulqar söz və ifadələrə rast gəlmirik. Vulqarizmlər, əsasən, dialoq nitqinin tərkib elementlərindən olduğundan H.İbrahimov nəsr əsərlərinin dilində onlardan az da olsa istifadə etmişdir. Məsələn: Nodar soruşur: – Ə, *Yezid* kimdir, Nadir? – Ə, israililəri deyir də; Yalçın dayandı. Nadir dözə bilmədi: – *Tülkü!* Yerli komitə sədri bu dəfə qulaqlarına ininmədi: – Nə dedin? – *Tülkü!!!*; – Bəs sən *axmaq* harda idin?; Eldəgizlər tayfasından olan, qəhvə ağacına bənzəyən o *heyvərə*; – *It oğlu*, lap *ayı balasına* oxşayırdı; – Qul kimi, qul kimi...Bəs qul deyilsən nəsən? Yoxsa əmir, vəzir, xəlifə olmaq keçir könlündən, *küçük?*; Bir dəfə kişilik edib onu qınından çıxaran vaxtın

olub, *ay heyvərə?*(11, səh.90-98)

Hüseyn İbrahimovun əsərlərinin dilində bəzən personajın nitqi birdən kəsilir, vulqar söz və ya ifadə nöqtələrlə əvəzlənir. Bu, işlənməsi mümkün olmayan söz və ifadələr olduğu üçün həmin hal baş verir. Məsələn: Sən çox alçaq adamsan. Anan vaxtı ilə... Arvadın da o yolla gedir.(11, səh.237)

Bəzən bədii əsərlərin dilində vulqar söz və ifadələri həyəcanlanaraq obraz özü – özünə qarşı işlədir. Məsələn: Sənə deyən yoxdur a *kaftar*, yenə kabab iyinə gəlmisən? Abır-həyan hardadır?.(11,səh.93)

Elə olur ki, vulqar sözlər personajların birinin nitqində rus dilində, digərlərininkində Azərbaycan dilində işlədilir. Məsələn:

It oğlu it, tanıdığı adama da hürür *padles!* .

O, çoxdanın *bessovisidi*.(11, səh.87)

Bədii əsərlərin dilində vulqar vasitələrin quruluş xüsusiyyətləri də maraqlıdır. Vulqarizmlərin bir qismi tək – tək sözlərdən ibarətdir: Toyuq, eşşək, öküz, köpək, it, ifritə, heyvərə, çuşka, binamus, ayı, fırlıdaqçı, mürdəşir, dələduz, maygülü, maymaq, tülkü, səfeh və s. Vulqarizmlərin bir qismi isə söz birləşməsi şəklindədir: Eşşək oğlu eşşək, it oğlu, köpək oğlu, mürdəşir oğlu mürdəşir, ay axmaq, axmağın biri axmaq, qələt eləmək, öküz oğlu öküz, səfeh oğlu səfeh, tülkü oğlu tülkü, ağ ciyər oğlu ağciyər və s.

Hüseyn İbrahimovun əsərlərinin dil faktlarının izahından aydın olur ki, dialoqda mövcud olan komizmin təşəkkül tapmasında və inkişafında vulqar söz və ifadələrin rolu danılmazdır.

Məlum olduğu kimi termin elmin, texnikanın, incəsənətin müxtəlif sahələrinə aid olur və təbiət və cəmiyyət hadisələrini, istehsalat prinsiplərini bir-birindən fərqləndirmək üçün dildə işlədilir. Termin söz mühiti ilə deyil, anlayışlar sistemi- müəyyən terminoloji sahə ilə bağlıdır.

Hüseyn İbrahimovun əsərlərində terminlər də geniş şəkildə işlənməkdədir.

Misallara diqqət edək: Balaca gözləri ətli sifətində *civə* kimi narahat idi; Başına göy mahuddan sırımış *təsgulalı* qoymuşdu; Yaşıl çitdən *tuman-kofta* geyib başına ağ *kələğayı* örtən Yasəmənin nəzərləri Mirzənin gözlərinə sataşsa da, tez başını aşağı saldı; Bu kəklikdir, ayağı xınalı *kəklik*. Bu *sarıköynəkdir*, aşıq Ələsgərin dilinin əzbəri *sarıköynək*. Bu *bülbüldür*, köksünün altı sarı *bülbül*; Onun baş mühəndisi iki-üç aydır ki, *infarkdan* yatır; Elə əri olan arvad *kofe* nədir, gərək gündə yarım litr *valakardin* içə; Yuxarı dartılan sağ ombası boz *baston* şalvarını belində zorla saxlamışdı.

Yuxarıdakı cümlələrdə işlənən terminlər texnikanın, istehsalatın, kənd təsərrüfatının, iqtisadi və ictimai həyatın, incəsənətin müxtəlif sahələrinə aid olan müəyyən anlayışları dəqiq əks etdirən sözlərdir. Misallardan görüldüyü kimi yazıçı bu terminlərdən müxtəlif məqamlarda istifadə edərək özünəməxsus üslubi çalarlıqlar yaratmışdır.

Hüseyn İbrahimovun əsərlərində dini terminlər də işlənməkdədir. Məsələn: Lap *imam* yox *peyğəmbər* olsun, məni geri qaytara bilməz; Bütün *hurilər* anadan gəlmə səriləblər sahilə.(11, səh.210)

Yazıçı fikri müxtəlif emosional axarlara salıb gəzdirmək üçün əsərlərində dilimizin leksikasına daxil olan *təqlidi sözlər* – yamsılamalara da müraciət edir. Qeyri-iradi işlənən bu dil faktlarından bir qismi dilxarici hadisələrlə linqvistik hadisələr arasında orta mövqe tuturlar. İnsanın müəyyən hərəkətləri zamanı çıxardığı səslər fonetik səciyyə daşımır, bunlar hələ üzvlənməmiş olan sinkretik səslərdir. Təqlidi sözlər canlı və cansız təbiətin müxtəlif səslərinin və hadisələrinin obrazlı görünüşlərini əks etdirir, nitqə canlılıq, obrazlılıq, ekspressivlik, emosionallıq, əyanilik xüsusiyyətləri verir. Ona görə də təqlidi sözlərdən danışmaq dilində, bədii ədəbiyyatda sıx – sıx şəkildə istifadə edilir. Hüseyn İbrahimov istifadə etdiyi təqlidi sözlərdəki səslərin alliterasiyası obraz nitqində sanki melodiya yaradır. Məsələn: Çayın qırağındakı gölməçədə qurbağaların *qurultusu* eşidilirdi; Axşam düşən kimi cırıramalar *cır-cır* cırıldaşırdılar.(11, səh.354)

Əsərlərdəki surətlərin nitqində kobud sözlər adətən, obrazların bir – birinə mənfi münasibətindən doğur. Klassik yazıçılarımızın ən yaxşı əsərlərinə sadıq qalan Hüseyn İbrahimov eyni zamanda əsərlərində komik effekt yaratmaq, obrazların dilini fərdiləşdirmək məqsədilə bəzən *kalambur* kimi sözlərdən, leksik ifadələrdən uğurla istifadə etmişdir. Şey – zad sözləri bu cəhətdən səciyyəvidir. Məsələn: İdarəyə gedib o şeyləri də götürərsən. Şəhərə getsəm də, o *zadı* əldə eliyə bilmədim.(11, səh.194)

Canlı danışmaq dilindəki «zad», «şey» sözləri konkret olaraq heç bir məna ifadə etmir, dildə tüfeyli sözlər kimi işlədilir. Nitq prosesində leksik ifadəsi yada düşməyən məfhum bəzən bu sözlərlə ifadə

edilir, danışanın fikri aydın olmadığı üçün fikrin bu cür ifadəsi komizmə səbəb olur. Bəzən danışan şəxs əl işarəsi, mimika və s. ilə fikrinin dəqiqləşməsinə kömək edə bilsə də, diqqətsizlik, laqeydlik, başını işlətməmək hallarının nəticəsi olaraq belə sözlərdən istifadə edir ki, bu da əksər vaxt fikri anlaşılmaz edir. Əslində burada da sözün üslubi mövqeyinin dəyişməsi, məfhumun həqiqi ifadəçisi əvəzinə, gözlənilməz «boş» sözlərdən istifadə komik təəssüratın mənbəyidir. Bu cür sözlərin komizmi nitqin müxtəlif ifadəlilik vasitələrinə, müxtəlif leksik qruplara satıra ustalarının necə həssaslıqla yanaşdıqlarını, heç bir lazımı nitq elementinə laqeyd olmadıqlarını aydın göstərir.

Nəticə

Nəticə olaraq qeyd etməliyik ki, Hüseyn İbrahimovun əsərlərinin leksikası forma və məzmunca rəngarəng olub, obraz və personajların nitqində olan söz və ifadə tutumu, ondan necə istifadə etməyi, bədii-ictimai dəyəri və s. üzə çıxara bilir. Həmçinin, leksik cəhətlər yazıcının sözdən istifadə imkanlarının məhdud və geniş şəbəkəsini də oxucuya çatdırır.

Bütün bunlar göstərir ki, Hüseyn İbrahimov Azərbaycan dilinin leksik zənginliyindən qidalanaraq orijinal bədii əsərlər yaratmış, istifadə etdiyi sözlərin dəyərini artıraraq, ona xüsusi dəyər vermişdir

ƏDƏBİYYAT

1. Adilov M.I. Azərbaycan dilində vokativ sözlər // APDU-nun Elmi əsərləri. XII seriya (Dil və ədəbiyyat), Bakı: 1966, №2, s.49-67
2. Adilov M., Verdieva Z., Ağayeva F. İzahlı dilçilik terminləri. Bakı, Maarif, 1989.
3. Hacıyev T. Şerimiz, nəsrimiz, ədəbi dilimiz. Bakı: Yazıçı, 1990, 360 s.
4. Həsənov H.Ə. Müasir Azərbaycan dilinin leksikası. Bakı: Maarif, 1988, 306 s.
5. Kazımov Q. Bədii ədəbiyyatda komizm üsulları. Bakı: 1987, 191 s.
6. Kazımov Q. Komik bədii vasitələr. Bakı: Yazıçı, 1983, 187 s.
7. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dili. I c., Bakı: Maarif, 1985, 408 s.
8. İbrahimov Hüseyn. Əsrin onda biri. «Avrasiya press», Bakı, 2005, 384 s.
9. İbrahimov Hüseyn. Seçilmiş əsərləri. 3 cildə, III cild, «Naxsuana», Bakı, 2007, 528 s.

**Naxçıvan Dövlət Universiteti
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
E-mail: arzu10822@gmail.com*

Abbasova Arzu

SOME LEXICAL CHARACTERISTICS OF THE LANGUAGE OF HUSEYN İBRAHİMOV'S WORKS

People's writer Huseyn Ibrahimov, who lived in Nakhchivan and was engaged in artistic creation, skillfully used the rich vocabulary of the Azerbaijani language in his works. In the language of his works, the writer used dialectisms, obsolete words, vulgarisms, terms related to various fields, imitations and puns whenever possible and was able to create certain stylistic nuances with these words. This article discusses some lexical features of Huseyn Ibrahimov's works. By skillfully using these word groups in his works, the writer makes the idea of them more effective as an artistic tool that creates a national color. These word groups used by Huseyn Ibrahimov in his works have colorful stylistic qualities. The author used these words appropriately and locally in his works. Huseyn Ibrahimov skillfully used vulgarisms to create typical conditions and environments. In his works, we can hardly find vulgar words and phrases in the author's language. Since vulgarisms are mainly constituent elements of dialogue speech, the writer used them at least a little in the language of his prose works. In Huseyn Ibrahimov's works, the terms are widely used. As it can be seen, the writer has created unique stylistic nuances by using the terms at different points. In his works, the writer uses imitative words - similes, which are included in the lexicon of our language, to move the thought along various emotional streams. Some of these language facts, which are used involuntarily, occupy

an intermediate position between extralinguistic events and linguistic events. The sounds produced by a person during certain actions do not have a phonetic character, they are syncretic sounds that have not yet become members. The alliteration of the sounds in the imitative words used by Huseyn Ibrahimov creates a melody in the character's speech. All this shows that the writer created original works of art feeding on the lexical richness of the Azerbaijani language, increasing the value of the words he used and giving them a special value. As it can be seen, the language of Huseyn Ibrahimov's works fully meets the requirements of the modern epic genre with all its qualities.

Keywords: *lexicon, term, obsolete words, vulgarism, imitative words, style, writer*

Аббасова Арзу

НЕКОТОРЫЕ ЛЕКСИЧЕСКИЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЯЗЫКА ПРОИЗВЕДЕНИЙ ГУСЕЙНА ИБРАГИМОВА

Народный писатель Гусейн Ибрагимов, живший в Нахчыване и занимавшийся художественным творчеством, умело использовал в своих произведениях богатый словарный запас азербайджанского языка. В языке своих произведений писатель по возможности использовал диалектизмы, устаревшие слова, вульгаризмы, термины, относящиеся к различным областям, имитации и каламбуры и умел создавать с помощью этих слов определенные стилистические нюансы. В данной статье рассматриваются некоторые лексические особенности произведений Гусейна Ибрагимова. Умело используя в своих произведениях эти группы слов, писатель повышает эффективность представления о них как художественном инструменте, создающем национальный колорит. Эти словосочетания, используемые Гусейном Ибрагимовым в своих произведениях, обладают красочными стилистическими качествами. Эти слова автор использовал в своих произведениях уместно и локально. Гусейн Ибрагимов умело использовал вульгаризмы для создания типичных условий и обстановки. В его произведениях мы практически не встретим вульгарных слов и словосочетаний на языке автора. Поскольку вульгаризмы являются в основном составными элементами диалогической речи, писатель хоть немного использовал их в языке своих прозаических произведений. В произведениях Гусейна Ибрагимова эти термины широко используются. Как видно, писатель создал уникальные стилистические нюансы, используя термины в разных местах. В своих произведениях писатель использует подражательные слова - сравнения, которые входят в лексикон нашего языка, чтобы двигать мысль по различным эмоциональным потокам. Некоторые из этих языковых фактов, которые используются произвольно, занимают промежуточное положение между экстралингвистическими событиями и языковыми событиями. Звуки, издаваемые человеком при определенных действиях, не имеют фонетического характера, это синкретические звуки, еще не ставшие членами. Аллитерация звуков в подражательных словах, используемых Гусейном Ибрагимовым, создает мелодичность в речи персонажа. Все это свидетельствует о том, что писатель создавал оригинальные произведения искусства, питаясь лексическим богатством азербайджанского языка, повышая ценность используемых им слов и придавая им особое значение. Как видно, язык произведений Гусейна Ибрагимова со всеми его качествами полностью отвечает требованиям современного эпического жанра.

Ключевые слова: *лексика, термин, устаревшие слова, вульгаризм, подражательные слова, стиль, писатель.*

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Firudin Rzayev tərəfindən təqdim edilmişdir

İlk daxilolma tarixi: 06.10.2024

Son daxilolma tarixi: 25.10.2024